چیـــرۆک\ مـــرۆڤ وەدەورو بەر..
ئەدیب نادر

1

تازە کەچیرۆکی "ئەسپ"ی بەاوببووەوە، هەژدەك بوو لەو هەژانەی شار ئاوەندە بە جەشبوو دەتگە دارستانی شەپالی دەریایەکی تەکچەژاوە، ئاسمان گیزەگیزی مەشەنگ سەرشاری دەکرد وەك چەن ئەرکەسترا بە سیمفەنیایەکی نایاب ژیانی بە هەەکی بەدەنگ دەبەخشی ئاوها..لە فەلافلەکەی "ئەنتە ماشی"هەکەوتی ئازاد شەیدام کرد و بە شەقامەکەدا شەبووینەوە، شەقامە دەگیرەکەی جمهووری، کە سەروەختەك بوو ببووە جمکی ژیان و تەنانەت بەشەکیش لە ئایندەی هەشتا نەهاتوومان..وەك بەڵی هەزی گەینی دنیامان تەگەەابە، خەشحالانە پیایدا هاتینە خوارەوە. پەیەکمان لەسەر شەستەکەیدا بووایە، پەیەکەی دیمان لەناو یەکەك لە کتەبخانەکانیدا دەبوو، هەندرەن، لە دەستە چەپیدا بوو بەرانبەر باەخانەکەی شکورنەججاە، بەئومەدانە دەردەچووینە دەرەوە، چونکە هەفەکانی لە چەند کتەبەکی مەلوول و دنیایەك تەزوخەگرتووو بەولاوە هیچی تر لەسەریاندا سەقامی نەدەگرت..دەچووینەوە دەستەاست، گەل، ئینجا ئاسە، ئاسە جوانترین ئاسەمان بوو.. زیارەتگای هەژانەمان بوو..هەفە پە کتەبەکانمان بەسەردەکردەوە، وەك ئەوەی مەزاری پیاوچاك و ئەولیاکان بن دەستمان پیایاندا دەهەنا و کاتیش لە پەنجەکانماندا هەوناکیی پەدەبەخشین..کە دەریش دەچووین، بەلەبە بەدەم هەگاوە دنەی شەیتانی شیعرمان دەدا، کەی دادەبەزیتە خوارەوە و زریان و گەردەلوولەکی سپیی سپیی جیاوازمان پە دەنووستەوە..ئەگەر کچە خەونئاساکەی حەمەئەمینیش، قینەس باەابەرز لە دەرەوە بووایە، شەقام دەوروژا و وەك دەمان دەکوتە پەلەقاژە..کسپە نەك هەر لە جگەرمانەوە، لە چاویشمانەوە سەری دەکرد، گەنج و پیر لە حەسەرەتدا، وەك شەماندەفەرەکەی شار، لە دووکەڵی سووتان بەولاوە هیچی تریان بەرهەم نەدەهەنا..تەزەك خوارتر، ئەرزدی هەیلووشین و بە بارتەقای سییەکان بەنوبەرامەی کلارای پشت کاونتەری عەترەکانمان کرد و حەسەرەتبارانە دەرپەیین..لەو پەچەدا، لەو پەچەی بەلای قەریەی تەکقزقزاو لایدەدا و لە بازاەە هەنگاەکەدا خەت دەدیتەوە، وتی: با بپەەینەوە، سەرەك لە "داە ئەلوەتنیە" بدەین.. پەیەکانمان وەك بەڵی چاوبن، بەرەو جادەکەی ئەوبەر، جادەی ئەوقاف، پەلکەشیان کردین..ئەویش، تابەڵی تیکچەژاو و جەنجاە، وەك ئەوەی کتەب مفت

بەت، جی کەسی تری تێدا نەدەبووەوە، لە خەمان خزاندە نابینەکانەوە و ووبەووی گوهەرخانی چاپەمانییە بەشومارکان وەستاین، دەتگە بەرانبەر قەدەر وەستاوین.. لەبەر ئەوەی بەردەوام داشکاندنیشیان هەبوو، چەند دانەیەکم قەزتەوە و چوومە لای یەکێك لەو کچە بە تاسولووس و ڕەکپەشانەی پسووڕیان دەنووسی و گوتم پێم بڵێت چەندم لەسەر دەکەوێت، مخابن، نابەدڵانە کشیعرە نوێیەکەی بێیاتیم گەیاندەوە و بەخەم گوت"بریا ئەو لەفڤە فەلافڵەم نەخواردبایە". نێیسە، بەوانی دیدەوە هاتینە دەرە و لەبەر دڕگاکەدا"ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل"بە مشربە خشکێیەوە بەرەو پیرمان هات و بە سەودوو چەردە کتێبەکەی لەوەرگرتم و ئاشقێك چان بە دیداری ماشووقەکەی شاگەشکە دەبێت، ئاوا، تریقانەوێیکی شێدایانە تریقایەوە..ورد وردە لێیان ڕاما، دەتگە زارەڕێکە و دوای دابەزانکی کورت دایکی خەی دەبینە ئەخژن و خشنوودییەکی کتوپڕ ووکاری ڕوخساریان داگرتەوە..چرکەساتکی پڕنەچوو، سەری هەڵبڕی، ڕووە هەورگرتووەکەمی دیت، هەموو هەورەکیش چیرەکەکی لە پشتە و هەندە کەس دەتوانن بیخوێننەوە.. باوکانە سەرکی لارکردەوە و وتی: ئەوە چییە؟ ئازادیش وتی: نەیتوانی تازەترین دیوانی بەیاتی بکڕێت.. مەچەکی گرتم: وەرە، وەرە! ڕایکشام بمباتەوە ژوورە، منیش وتم: نا..نا.. پەویست ناکات.. پەویست دەکات و دەبە بەی..ئازاد شەرمنانە تێڕوانی ئینجا وتی: پارەی پێیە بەڕام بەش ناکات، ئەویش وتی: ئە باشە با نوقسانییەکەی بە تەواوکەین..دیسان بە شەرمەوە وتی:...فلسی کەمەهەندە وردەی لە گیرفانی پانتۆڵە سەوزئاماڵە بزکاوەکەی دەرهێنا و وتی: دەستم مگڕێوە..منیش چوون ئەو منداڵەم لەهات یاریێ دەبەستەکیان پەبەخشیبە،..چەند خولەکێك دواتر بە"شانشینی گوڵگەنم"ەوە دەرپڕیمە دەرە و یەکەواست ئەویشی لێیەوەرگرتم و پاش ئەمدیوئەودیو، مەلی ئافەرینەکی ڕەنگاڕەنگی بەرەڵا کرد و دوای قەدەرێك تەتەڵە کردنی کتێب و ئەدەب و تازەترین چیرۆکی خەی چووە ژوورەوە کتێب نەوازش بکات و ئەمێنش..دەتگە گەنمەجاڵەکی بەپایان پەلکەشمان دەکات، خلبووینەوە، وەکو ئەوەی لە خەوەکدا بین شادانە پیاسەیەکی دیکەی زەرمان کرد..دواجار دوایانێك جیایکردینەوە، ئەو پردەکەی گرتەبەر و تاریکییەکەی ئەوارە بەرەو پریادی قوتی دا و منیش تەنیا و دەخش ئاستەی خەم بەرەو تەپەی مەلا عەبدوڵڵام گرت..جاروبار سێیری ئاسمانم دەکرد، گوستانێك بوو تازە ئەستێرەکان تیایدا دەپشکوتن..سەرلەبەری ڕەگای بەرەو ماڵەوەم، وەکو پەیکەرتاشێك لە یادگەمدا پەیکەری ئەو زەردەخەنەیەی چاوە پشت چاویلکەکانیم دادەتاشی تاوەکو لە شوێنکی شایستەی دەرباری یادەوەرییم سەقامگیری بکەم و بە ئامان و زەمان نەهێم

تەزوگەردی ڕۆژگار وەنەی ئاسەوارە دێرینەکانی مەژووی لێبکات..
2
هاوینەکی هەووزن هەوساری شاری گرتبووە دەست..پێویستم بە دوو تی شەرت و هەنە کتێبی تازەیش هەبوو کە هەواڵی باوبوونەوەیان کوتبووە بەر گوم و خەیان هەشتا نەگەیشتبوونە کتێبخانەکانمان، نەشمدەزانی کەی دەگەن. بەڵام پشوەخت دەبوو نەختێ پارە پکەوە بنێم. لە ڕاستیدا حەزم لە تی شەرتکی ڕەش بوو لەوانەی لە ئەرانەوە بە قاچاخ دەهێنران و لەگەڵ ڕیش هەشتنەوەیشدا ڕەنگ دەهاتنەوە، چونکە بە تەمای بووم. وەکو دایکم دەیووت هەم زیارەت و هەم توجارەت..دەستپێکی گەرمایەکی سەخت و ناحەز بوو، بە خەم گوت گەر کتێبەکان لەوە زیاتر دوابکەون، ئەوا حەجمان ناگرم و دەبێ سەرلەبەیانییەك بچمە سلەمانی و دەمەوئێوارە بگەڕێمەوە. ئەو ڕۆژەی بەتەمای چوونیش بووم، ئەفسووس برادەرە کتێبخەرەکان ئاگاداریان کردمەوە، پێیاننا کرە هاوسەفەرم بن. ناچار بووڵێکی زوو، کە هەشتا ئاوەشێنی ئێستەرەکان کزرنەببوونەوە، تەنیا، تەنیا ڕەیشتم.. تەنیاییەکەم وای لەو ڕەگایە کرد دەتگە کەتایی ڕەتدەکاتەوە و شاریش تراویلکە دوورە دەستەکانە..ئەو سەروبندەیش ئەتەمبەڵەکانی خەت لە دارە سووتاوەکە نەفەرەکانیان دادەبەزاند..سەرەتا شەبووەوە و پەیمە ئەوبەرەوە، سەرەکی مزگەوتی گەورەم دا و ئینجا بە جادەی مەولەویدا پێچمکردەوە و بە کتێبفرۆشییەکەی شێخ ئەنوەر بەرەو جادەی کاوە جەوی شەقاوەکانم بەردا..تەنیا بوو، کتێبیش بەشوومار.. سەیری سەعاتە ئەریەنەکەمم کرد، نزیکەی دوو کاژێر لەوە بووم، کەچی بە دوو چرکە دەچوو، بەهەرحاڵ، چەند پەرتوکەکی نیوداشت و یەك دوانەکی تازەشم لە کەی و نەختێك هەوراز بووەوە، لە چایخانە بەناوبانگەکەی ئەوبەر چایەکم خواردەوە و پشوویەکم دا، ئەوسا بە تەیکردنی ئەو شوێنانەی دەکرە بەم تاادەیەك شارەزایان بووم، ملی ڕەم گرتەبەر..بەگومان کاتە سەفەرم دەکرد، بەدگمەن نەبووایە لەفە و ئەو شتانەم نەدەخوارد، تەنها بیبسیکەلا و پسکیتە قەیماغدارەکان و ئەو شتانەم دەخوارد، جارجارە کاستەریشم لە یەکێك لەو دوکانە پاکوخاوێنانەی جادەی مەولەوی دەخوارد و ئیتر لە گەڵانم بەردەوام دەبووم..ئەوانەم بە ئیشتیاوە ئەنجامدا و بەرەو بازاڕی قەرەباخی ئەرانییەکان چووم..لەوە زەر شتم ئەمدیو ئەودیو کرد و سەرەنجام تی شەرتکی ڕەش و یەکەکی سەوزئاماڵم بە نرخێکی کەمتر لە نرخی داواکراو دەستەبەرکرد، ئەویش ڕووی خەشکردم و بووە هەکاری ئەوەی بەڵك پارەی زیادیشم پێبمەنێ بە ئەگەری کەینی کتێبی تر و کرێی گەڵانەوەش..ئیدی نازانم چەن بە شوێنکی ئەوتەدا ڕەیشتم کە لە سەفەرەکانی پێشترم پێیدا

ەانەبردبووم..سەرلەبەر دوکانی کوتافرۆشی بووون، وەك ئەوەی چووبێتمە نێو دارستانێکی ڕەنگاوڕەنگەوە، هەندێ لە قوماشکانیان بە بنەمیچ و چارداخی بەر دوکانکانیانەوە هەڵواسیبوو، جێگایەکی ناوازە بوو، هاوشێوەی قەبەزەی سەروخواری ووناکیی، بە دنیایەك دەچوو تەنها لە خەوندا پەی پێ ببرێت. لاپەسەنان بەناو تێکچژانی ڕەنگکاندا دەیشتم و دەموچاوم پارچە قوماشێکی هەواسراو دایپۆشی، کە لامبرد، لە شوێنێکی چۆڵکی بازاڕەکە دوکانچکەیەك دەرکەوت، ڕەی چوونژوورەوە و بەردەمیشی بە مێز گیرابوو، چەردەیەك کتێب لە سەریدا پاخرابوون، جگە لە چەند دانیەك نەبێ، ئیتر زەربەیان کتێبی جزوبەندکراوی ئایینی بوون، هەستم بە بوژانەوەیەك کرد، وەك بڕەی نەمامێکی گەبردوو بم و ئاودێر کرابم، "مرۆڤ و دەوروبەر"ـەکەی مەسعوود محەمەد دەی گواستمەوە بە ناو چاوکانم و سەرنجکانم بوون بە نەچیری..تازە کەوتبووە بازاڕەوە، یەکەواست نرخکەی وەکو کلچووك بە چاومدا هات..ئەگەر ئەو بڕە پارەیە بدەم.. دوای تەفکرین بە خەمم وت، دەمزانی کڕی تەواوی گەانەوەم پێنامێنێ..خاوەندوکان، کە ڕیشدارێکی پاکوخاوێنی شەروا مرادخانی پێشبوو، کتێبیکی جزوبەندی کراوەی لەبەردەم بوو، لەوکانی دەجووڵان، جاروبار چاوی هەڵدەبڕی و دەنگی قرتە قرتی تەسبیحکێشی بە شێنەیی دەکەوتە بەرگوێ، بیرم کردەوە ساتوسەودای لەگەڵدا بکەم، شەرمەکەم خەریك بوو دژواری بکات، بڕیام بە کتێب!..نیگاکانی دەتگە تاشەبەردن و بە سەر دەموچاومدا بەردەبنەوە، هەستڕاسا ملی نەدا، هەنێك بە مڵوولی وەستام و دواجار وتم کڕی تەواوم پێنامێنێ تاکو بگەڕێمەوە بە کەرکووك، کەچی.. ئیدی خەمبارانە بە خەم گوت کاشکە هەر تی شڕتکم بکەیبایە.. بداخەوە..وەك بڕەی لە خەونکی جێنجاڵ بخەبەر هاتبم.."مرۆڤ و دەوروبەر" بە دەستمەوە نەبوو، نابەدڵانە دووركەوتمەوە و بە ئیشتیا قەدەرکی دی سووامەوە..هەشتایش وەنەوز دەستوێخەی خەر نەبووەوە، بڵڵژە لژ بەرو مزگەوتی گەورە کەوتمێ..کە لەوەو دەرچووم، هەورازبوومەوە و وەختێ سواری هەژدەنفەریەکە بووم، هەناسکانم هێندەی لەنگەری بڕادە قورسی کەشتیەك وابوون و دەیشم هێندەی شەولەبانکی چەقیوو..یش هەشتنەوکەم بە یاد سپارد و تاقە شتکیش کە لە کەکەمدا مایەوە و وێنەی مەنیووەنت ئاوادانی دەکردەوە "ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل"بوو بە خەی و زەردەخەنەی ئەفسووناویی چاوکانی ئەودیو چاویلکەکەی و ئاواتکی بگومان وەدی نەهاتوو..

لەندەن ـ کانوونی یەکەمی 2023

ئەدیب نادر

گفتوگۆ لەگەڵ شانۆکار دلڤین موحسین.. هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئیلیاس

دلڤین موحسین: کاتێ بەشداری دراماى (ئادیابین)م کرد،هەستێکى تایبەت و جوانى پێبەخشیم
دلڤین موحسین: زۆرێك لەهاوڕاتیان حەزیان لەوێنە مێژووى گەلەکەیان لە ڕەگەى دراماوە ببینین
دلڤین موحسین: دەزگاى سەتەلایتى کوردستان لە بوارى دراما هەنگاوى زۆر مەزنى ناوە
خاتوونى هونەرمەند (دلڤین موحسین محەمەد) یەکێکە لەو ئەکتەرانەى کە بەشدارى چەندین کارى شانۆیى و کورتە فلیم کردووە دەرچوى پەیمانگاو کالیژى هونەرجوانەکانى هەولێر .وەکو ئەکتەر بەشدارى لە (36) کارى شانۆیى کردوە وەکو دەرهێنانیش کارى کردوە.. زیاتر لە (10) ساڵیشە لە بوارى دەبلێر کار دەکات جگە لە کارى هونەرى بەڕێوبەرى باخچەى منداڵانە ،لە وەش هەمیشە گرنگى بە هونەر ى شانۆ و موزیك و نیگار دەدات دواکاى دلڤین موحسین بەشدارى کردنى بوو لە دراماى (ئادیابین) بوو کە بەرهەمى کوردستان تى ڤى بوو، لە مانگى ڕەمەزان نمایش کرا بۆ چەند پرسیارێك ئەم هەڤپەیڤینەمان لەگەڵیدا سازدا.

هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئیلیاس

- سەرەتا بزانین دلڤین موحسین چۆن ئاشناى هونەرى شانۆ بوو؟
- من بەهەى ئەوەى کچى نووسەر و ڕۆژنامەگەرى شانۆ دراما موحسین محەمەدم لە نەو کتێب و هونەرپەوەردە بووم ئەم کەش و هەوایە هونەرى و ئەدەبییەحەزو ئارەزووم لەگەڵ بەهرەکەم واى لێکردم ڕووبکەمە هونەرى شانۆ بەڵێى ئەو کاتەى قوتابى بووم لە قوناغەکانى بنەڕەتى و ناوەندى بەشدارى زۆر بەى چالاکییەکانى نەو قوتابخانە بکەم دوایش چوومە پەیمانگەى هونەرجوانەکانى

هەوڵەر بەشی شانەم تەواو کرد لەوێش بەشداری چەندین شانۆگەریم کرد ..تاوەکو ئێستاش لە کاریەهونەری بەردەوامم..

- باوکت(موحسین محمەد) ڕۆخنەگرێکی دیاری شانۆیە، تاچەند کاریگەری لەسەر تۆ هەبووە بۆ ئەوەی ڕووبکیتە جیهانی هونەری شانۆ و دراما؟
- باوکم (موحسین محەمەد) هەمیشە هاندەروو هاورێ و پاڵپشتمە لەسەرەتا وە تاکو ئێستا خۆی منی ناردە پەیمانگای هونەرە جوانەکان بەشی شانۆ دیارە زوو ئەو هەستی بەبەهرەی من کردبوو، ئەمنیش هەمیشە هەوڵم داوە شایستەی ناووکەسایەتی بابم بم و باشیشی کرد منی ناردە ئەوبەشە چونکە جیهانی هونەری شانۆ زۆر جیاوازە، لەوە زۆر شت فێر بووم توانیم لە ڕێگەی مامۆستایەکانم پەرە بە توانستی هونەری خۆم بدەم بۆیە کاریگەری بابم لەسەر من زۆرە.
- تە سەرەتا بە شانۆ دەستت بەکاری هونەری کرد دوای بە دەبلەر ئەنجا دراما،زیاتر خۆت لە کامیان دەبینیتەوە؟
- من هەموو کات دڵەم سەرەتاو کۆتایی هەر شانۆ ئاڵف و بۆی هونەرە چونکە من ئەو چێژەی لەشانۆ وەری دەگرم، لەهیچ کام لەهونەرکانی تر وەرناگرم بەتام کاتێ بەشداری درامای (ئادیابین)م کرد،،هەستێکی تایبەت و جوانی پێبەخشیم بەتایبەت کەمن زۆر حەزم لەپێش کامێرا نەبوو وەك شانۆ بەتام خۆشبەختانە لەگەڵ ستافێکی زۆر باش کارێکی ئاوام دەست پێ کرد، لەبەر ئەوە شانازی دەکەم کە لەو درامایە بەشدارم بووم من هەموو ئەوکارانەی کردوم ،هەوڵمداوە باشترین شێوە پێشکەش بکەم و هەموو توانستەکانم بەکار بهێنم.

*کێواتە ئەگەر بکرێت، بە خوێنەرامان باس لە ڕۆڵەکەت لە درامای (ئادیابین)دا بکەیت ؟

- ئەوەی ڕاستی بێت کەسایەتی (سوریا)م زۆر بەدە بوو چونکە زۆر جیاواز بوو لەو ڕۆلانەی کە پێشتر لە شانۆ و دەبلەر بەرجەستەکردوون،چونکە(سوریا) کەسایەتیەکی لەسەرەخۆ و هێمن و کچی کەسایەتیەکی گەورە(ممتاز پاشا) یەکە لەناو دراماکە قورسایەکی دروست کردبوو کەدەبوو پیشانی بدەین وەك دەزانن من لە زۆر بەی ئەو ڕۆڵانەی من وەکو ئەکتەر بەرجەستەم کردوون، یان مەرگەسات یان بەزمەسات یاخود ئافرەتێکی پر جوڵەو قسەزان بووە بۆیە ئەویان(سوریا) بەمن زۆر جیاواز بوو بۆیە قسەی ئەوانەی دراماکەین بینیوە

نواندنەکەیان پێ باش بووە من هەوڵم دەدا زۆر بەسادەیی نواندنەکە ئەنجام بدەم کە جیاواز بێت لەو شێوەی پیشتر بەرجەستە کردووون هەندێك لە دیالۆگەکان بەزمەسات و مەرگەسات بوون لەیە زۆر بەدەم بوو لە هەمان کات دا من یەکەمجار بوو لەبەردەك کامیرت بوەستم کامیرا لەیە زۆر گرنگ بوو لەبەرجەستە کردنی ئەو ڕۆڵە.

*چۆن دەڤانیتە دەزگای سەتەلایتی کوردستان لەووی گرنگی دان بە دراماى کوردی؟

-گومانی تێدانییە،کە دەزگای سەتەلایتی کوردستانێ بواری دراما هەنگاوەکی زۆر مەزنی ناوە هەڵەسەرتای دامەزراندنیەوە گرنگی بە دراماى کوردی داوە هەموومان دراماى (مەمی ئالان)مان لەبیرە لە گەڵ چەندین دراماى تر هەموویان گوزراشت بوون لەسەنایەتی گەلی کوردستان ئەم دراماییش کە بەرهەمکی خەماڵی و مێژووی و کەڵتووری بوون بە کادری کوردی پێشکەش بە بینەران کرا دەنگدانەوێکی باشی هەبوو بەجۆرێك بینەرکی زۆری هەبوو بە جۆرێك بینەر ڕۆژانە بەپەرەش چاوەڕوانی دراماکەیان دەکرد بگومان زۆرێك لەهاوڕاتیان حەزیان لەویە مێژووی گەلەکەیان لە ڕگەی دراماوە ببینین هەڵەڕگەی ئەم دراماییەوە چەند ئەکتەرێك لە شاشە دەرکەتنەوە کە دەمێك بوو کاری هونەریان نەبوو ئەوش جگای دەست خۆشیە وە لە هەمان کاتدا چەند ئەکتەری نوێش ناسران و هەندێك ئەکتەریش فەرمی کار کردنیان گەرانکاریان بەسەرداهاتبوو دووبارە دەست خۆشی لە دەزگای سەتەلایتی کوردستان دەکەم هیودارم کەناڵەکانی تریش گرنگی زیاتر بە دراماى کوردی بدەن.

- جیاوازی نواندن لە شانۆ و دراما دا هەیە؟ ئەگەر هەیە جیاوازەکان چین؟

-جیاوازی زۆر ە من ئەوهەستەی لەسەر شانۆ دێی دەم بەبینەر وەك نواندن لە دراما قورسە چونکە راستەو خێی ڕووبەڕووی بینەر دەبیتەوە وەکو دراماو سینەما نییە دووبارە بکەیتەوە کامێت پێباش بوو ئەو گرتە هەڵبژێریت بۆیە ئەو هەستەکە بەردەوام نابێت بەڵام شانۆ یەکەم چرکە ساتی خێی داهێنانە کە نزیك بینەریت و هەستیان پێ دەکەیت هەموو ڕووداو دایلۆگەکانت ڕووبەڕوی بینەرانە بۆیە نواندن لەدراما لەم ڕووەوە کەمەك ئاسنترە ئەویش بەهێی دووبارەکردنەوێی گرتەکان .

- کێن ئەوانەی هاوکارو پاڵپشتی تێ بوون، لە بواری هونەردا؟
- سەرەتا باوکم پاڵپشت و هاوکارم بوو لە ئێستاش هاوسەرەکەش مامۆستا ئومێد کە کۆی هونەرمەندی کەچکردوو مامۆستا تەحسین شعبانە زۆر هاندەرمە هەمیشە شانازی بە کارەکانم دەکات ئەگەر ئەو هاوکارم نەبێت لە ئێستادا کارکردن زۆر زەحمەتە بە تایبەتی ئەگەر خەزان دار بیت من خاوەنی سێ منداڵم بێیە لەرەدا سوپاسی دەکەم.

*پرۆژەی داهاتووی هونەریت هەیە؟

-لە ئێستادا هیچ پرۆژەکەی هەونەریم لە هەگبەدا نیيە،هەرکاتێ کارێکی جوان هەبێت شانە بێت یان دراما خزمەت بەهونەری کوردی و کەسایەتی دلڤین موحسین بکات ئامادەم بەشداری تیادا بکەم.

چەپڵە لێدەن بۆ قسوور.. رەسوڵ

بەختیار

لە کوردەواریدا کاتێک بیانویستوویایە هانی یەکێک بدەن، دەیانگوت: چەپۆی لێدەن بە قسوور… با بڕی هەر بڕی، کاتێکیش رقیان لەکارەکانی دەبوو دەیانگوت: هەی لەتی لەتی چەندم گوت مەچوو جەتی. بەو شێوەیە کەس و تاکەکانیان بەرز و نزم دەکردەوە.
بەپێی بەڵگەنامە میژووییەکان زۆربەی گەلانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لەوەتەی هەن، هەر خەریکی چەپۆلێدانن، تای وایلەهات گرووپی چەپۆ لێدان دامەزراوە، ئینجا هەر یەکێکیان لەژێر ناوێک، کاتێک ئیمپڕاتۆریەتی عوسمانی (پیاوە نەخۆشەکە) بەرەو ڕووخان ڕەیشت، گەلانی عێراق بەکورد و عەرەبەوە تف و نەفرەتیان لەعوسمانییەکان دەکرد، لەبەرامبەریشدا لەگەڵ هاتنی ئینگلیز گەلانی عێراق لەسەر شستە و شەقام و کەنارەکاندا چەپڵەیان بە ئینگلیز لێدەدا، (ئەمە بەپێی بەڵگەنامە و قیدیۆکان).
کاتێک مەلیک لەعێراق دانرا هەموو پیاو ماقوولانی وڵات سەری ڕێزیان بە پاشا و مەلیکی عێراق دانواند، ماوەیەکی زۆری خایاند، لەگەڵ ئاوەی بەپێی بەڵگەنامەکان بنەماڵەی پاشایەتی لەعێراق خانەوادەیەک بوون، هەردەم لەخەمی گەلانی عێراقدا بوون، تاوادەیەک لەخەمی عێراقدا بوون،ننن بەتام لەولاوە ئاغا و دەربەرگەکان خەڵکیان هەراسان کردبوو، دواتر ڕژێمی پاشایەتی ڕووخا، دیسانەوە خەڵک دووبارە هاتەوە جادە و دەستی بەچەپڵەلێدان کرد، بەتام ئەمجارەیان لەژێر ناوی دیکە و ڕەنگخراوتر بوو، بەتام کارساتکانی گەلانی عێراق لەو ساتەوە دەستپێکرد، پارتە سیاسییەکانی عێراق لەو سەردەمدا ساویلکەیی خەڵکی قەستەوە، ئەمجارەیان بەدڕوشم و هەندێک قسەی بریقەدار خەڵکیان لەخشتە برد و بەرەو هەراسانکردنی خەڵک چوون، بەبە ئاوەی بەرنامەیەکی ڕوونیان هەبە بە خۆشگوزەرانی خەڵک و وڵات، تەنیا بە ناو دەرکردن بەنەکانیان دەهەنائارا، خەڵکیش هەر خەریکی چەپڵەلێدان بوون، بە ئاگا لەوەی ئەو چەپڵەلێدانە دەبێتە هەی لەخشتەبردنیان.
لەلایەکی دیکەوە گەلانی عێراق ڕووبەڕووی یەک دەکەنەوە بەناوی قەومیەتەوە، کورد و عەرەبیان بەدڕی یەک لەقەڵەمدا، بە ئەمەش عەشایەرە عەرەبەکان بەهەسە و هەرا دەهاتن گوند و دەهاتی کوردیان داگیر دەکرد، هەرهیچیان نەکردبووایە دەغە و دانی دەهاتەکانیان دەسووتاند، هەموو ئەمانە لەژێر پرسەی چەپڵەلێداندا بەدەوە دەبرد، بەشێک لەکوردیش لەرق و قینەی دڕی براکەی هاوکاری عەرەبەکانیان دەکرد، چونکە بەناو شەڕشەکان لەسەردەمکدا دژ بە

ئاغا و دەربەگەکان وەستاوەتەوە، ئەوانیش لەپایتەخت هیچ بەچوون و هاتووستەکی وایان نەبوو، تەنیا ئەوەی لەنەو پەرلەمانە کارتەنی و بەنەکاندا چەپەیان لەدەدا و سەریان بە دەلەقاند.
لەگەڵ هاتنی بەعس لەعێراق پرسەی چەپلەڵدان وەک بەرنامەیەکی سەرەکی لەنەوەندی دەزگە راگەیاندن و رۆشنبیریەکان بەتەواوی دانرا، هەردەم سەرەک بەهەر شوێنەکدا دەیەیشت چی بگوتایە بەباش و خراپ هەر چەپڵەی بە لەدەدرا، خەڵکەکی زەر نانی ئەو چەپەڵەدانی دەخوارد، کەسانەکی زەریش هەبوون لەترساندا چەپەیان لەدەدا، بەو شێوەیەکی بە چەند دەیەیەک لەمەژووی بەعس بەو شێوەیە توانی رەگی خەی لەنەو هەموو ماڵەکی عێراقدا بسەپێنێ، ترس و چەپڵە وایکردبوو لەنەو ماڵی خەشتدا قسە بکەی، یاخود لەگەڵ نزیکەکی خەتدا قسە بکەی و ناڕەزایەتی دەربەی، ماوەیەکی زەری خایاند زەر کەس بەهەی قسە نەکردنی، هەردەم لەناخ و مەشکیدا دەیهێنا و دەیبرد، بەو هەیوە تووشی چەندین نەخۆشی بوو، هەبوو لەداخا مرد.
کاتەک بەعس رووخا بە جارەکی دیکە جەماوەری ستەمدیدەی چەپەڕەزان هاتنەوە جادە، ئەمجارەیان زەر بەتوندی چەپەیان لەدا، بەو پەیەی ئازاد بوون، خەڵکەکی زەریش لەپەشتردا بەهەی چەپەوە نانیان پەیدا دەکرد، ئەوانە ئاوارەی وڵاتان بوون، ئەمجارەیان یادی چەپەڵەدانەکانی پەشتریان دەکردەوە.
لەکوردستانیش بەهەمان شێوەی عێراق بەزمی چەپەڵەدان بووە پرسەیەک بەساویلکەییەوە چەپە لەدەدرە، بەکەو بەهەی چەپەکانەوە وەات ئاوەدان بە، بەیە هەردەم چەپەی لەدەن بە قسوور… با بژی هەر بژی، هەر کاتەکیش رقتان بەوە بەن هەی لەتی لەتی چەندم گوت مەچووە جەتی.

رەسوە بەختیار

چیرەک\ بەدوای ئەوی تردا دەگەم.. ئەدیب نادر

(ئەم جیهانە جیهانەکەی هەمیرەسە، جیهانەکەی ئەمە نییە) دەبلیوو. ئەچ. ئەدن

بەدوای ئەوی تردا دەگەڕام، دەموو دەزوولەی ناو پەنجەکانی ببینم، کەلارە کلکدرێژەکەی سنگی لە ئاسۆ بساوە..لووتی ئارابخام جەهشتووە – شتێك بانگم دەکات، دەموو دەرگایەك بکەموە، لەودیویدا خەم ببینم، ئەو خەمەی دەی بە مشتێ پڕکەنین لەوانلەو بوو، ئەوەی عەیامکی دوورودرێژ نەمبینیووە، میلەکان هەمووی وەستاون، چیدی نیگەرانی میقاتکردنی کاژمێرنیم، شتێکم، شتێك بانگم دەکات – نامەوە بەدەنگیی بێت، مخابنەتیی خۆیە – خۆی ئەم سەردەمە لە شەق و ڕوخسار بەبەرییە..هەر دەبە بیدزمەوە..لە وەرانکەی ئێستادا- مخابنەتیی خۆی ئەم سەرزمانە وشکەیە، لەشاوی بنیادەمکانیش بەرەو هاتوو ڕایدەماڵێت، لەناو سەرزەدکەی خەمدا- لەناو لەپکانی خەمدا- نەشارەزا و کتوکوڕم، چاوکانم تەرمینان، دەپکان جێی دەهەژن..دەموە ڕابردوو ئاودان بکەموە و تارمایەکسکەی خەم، کە وەك دەزووی کەلارێك ئاسۆ بەدوایدا کێش دەکات هەنگاوکانم دەپرژێنتە تانوپۆی گەستانك زەحمەتە گەی جادووبازە لەبیرکراوکەی ناو خوونی کیشوەڕ سارد و سەکان بدزمەوە

سەرزەمینی خونکی بەردەوام هەدەکەنم

زەنگووە بەشومارکانی ژیان، شوانکارەی دووری یادوڕییم دەزرنگێنەوە، گوچکەکانم بە سەرکی دی باددگرن سەری ناو دنیایکی ەموزنە: نازانم جادووبازە قژدرێژکەی منداییم، ئەوەی ئاسۆی چاوکانی زەرد زەرد گەواەی ترسیان دادبارند، ئەوەی لە باخییا تولەمار پێپکەی دەخوارد

لەم چاییە چی دەکات؟

ـ لەم کەلستانە چیدەکەیت؟

ـ بۆچی دەگەیت؟

بۆچی لەم ئەبەدییەتە بتانوپۆیە بەخەبەرم دەنی؟

دوای زەمانێکی دەرەوەی زەمەن – گەهەکانە بچکۆلەکانیش بە تاهەتایە بە یادیان سپاردووم

ـ شار؟

کاتی خۆی دنیا بووم زەدی هەموو میدییەکانە، کاتی خۆی

دیانزانی چۆن بمرن بمرن لەسەر زەمینی ژیانی ئەو

ئێستا، ئێستا ڕاحیان سپاردووە، بەڕام دەزانن وەك"گیانە مردووەکان"هەناسەبدن

لەسەر زەمینی مەرگی ئەو- ئەوەی ڕاحی هەیە دەنکیشەتە دەنکیشەت

تە مەسیح نیت، شاری منداییە کانەکشت لازارس نییە!

بۆچی بەخەبەرم دەنی؟

ڕاح ڕووت ڕووتە – کتێبە پە جنۆکەکانی جارانت لە خاکوخۆڵ بتەکنە،

بزانێ چ وشەیەك دووبارە منداڵییم پێ دەداتەوە
ئێستا- ئێستا گاوی کردووم
ڕۆخانەی خاسە سەرزیندووبکەرەوە
هەناسەی هەورم بدەرێ – با بە دارعاسای بڕووسکە: چڕی بە پێزی
قەڵبڕووت بە درەختە ڕەنگکراوە ساختەکان ببەخشم و
پردە تاریکەکانیش سپیی سپیی هەبگەڕێم
هەڵانەکانی نێونیگام چەوەڵەن- با مەڵەکانی باوگوگوڵە دەرینەکە
بگەڕێنەوە بینایيم
خەزگەکانم دەڵەنگێن – گەچانەکەی خدری زیندیان بە بەنێ
دوای زەمانێکی دەڕەوەی زەمەن – من ناتوانم وێنەکان لەك بدەمەوە،
ڕەنگ بە دیمەنەکان ببەخشم
کەماڵ بدەمەوە دەست پانەڵاماکەی جاران
چ وشەیەك ئێستا بە ئابردووەوە ئایەڵ دەکات؟
تە دەتەوە من هەروەکو"ئەچ. جی. وێلز"- بە وشە ماشین بخوڵقێنم
گەمە بە زەمەن بکات و ئەو ئاقارانە بگەڕێت کە خەڵەتی ڕووبار
دەگرنە بارتەقا
پەنا ببەڕە بەر خەیاڵ
ـ بە گەڵانەوەیەك من بکە بە فاوستەس- ڕۆحی خەمت پێدە ببەخشم..
دەمەوێ - ئەو پەردە خەمۆشییانە، ئەو دەرگا کەمدراوانە، ئەو
دیوارە بە پەنجەرانە، ئەو درەختە مەردووانە نەبینم، ئەو
شەماندەفەرە هەوور و دەستەمۆیش، لە تەپەی مەلا عەبدوڵاوە وەك
پیرەمەردەکی بۆیقار، دیسان لە سبیلە درێژکۆیەوە جنەکە
دووکەڵینەکەی عەلائەددین بتەدەرە و کەخەکەشی تاییەکی خۆش بە
ڕوخساری کیژاندا هەبواس، ڕۆخانەکە، سەرەمکوتە جەربەزەکانی
بگرێتە قەڵاندشکان، ئەتەمبەڵی دووکەڵەمشیش بە کەڵانەکاندا
تەپڕێ و منداڵییمان سەرلەنوێ سپیی هەگەڕێت، دەمەوێ – ڕووناکی
بدەمێ دەست پەریەکانی هانز کریستیەن ئەندرسن و بیەسن، تاکو
کراسەکی زەیەن بە ئارابخا فەراهەم کەن..دەمەوێ – دەخیلە
دزراوەکەم بشکێنم – بە بازاڕەی کەترفرۆشان بدەمێ غار، تا
گوسەبانەی ماڵەکانی سەر قەڵا ببن بە وەستگەی ڕەنگاوڕەنگی
نیشتنەوە، باخچەکەی"ئوم ڕەبیعەین"یش بدەمەوە بە منداڵییم – بیکات
بە گەڕپانی یارییە بەندکراوەکانی ناو یادەوەریی هەتاکو لە
سەبەرێ ئاوریشمییەکانی دەستماڵەکی گەندەمووین بچنم و ئارەقەی
ئاکردنە بشومارەکانمی تیادا کەبکەمەوە، بچمەوە یانەکەی سەلاف
حەمید چکچکە منداڵەکان بکاتەوە بە مریشك و زەمەن کەکەوێت – بڕۆم
ئێستا بەرهەم نەهێنمەوە .. دەمەوێ - کتێبخانەکەی ئاسە سەرلەنوێ
بگەڕێتەوە سەر پشتی شەقامەکەی جمهووری و منیش ببم بە پەمیسیسی

کتێب – هەتا نووری شاعیرەتیی ڕۆحم گەرم بکاتەوە، بە ئاوەی نەهێم
دڵۆپەکانی باران ئاوەڕۆ بەهوودەکان فریووبان بدا و بە درەختی
کورتەباڵای حەوشەکەمان ملوانکەی سەوزی چڕیان لێ دروستکەم
لە سەربانەکدا بخەوم ئەستێرەکان شەڕ بە چاوانم بفرۆشن
کەللەم پڕپڕ بە لێ خەونی بێ ژمارە
یەخەی هاوینی هەڵایساو بێ دەستی بەفرفرۆشی کورتیلانەی ناو
بازاڕەکەی تەپڕەوە بدەی بکەم
گومم لە مشتومەی ناو چایخانەکەی حەمان و دەمینە چەقاوسووەکان و
هاروهاجیی زار و پووڵی تاوەڕۆکان بێت
قژم سەرگوێکانم داپۆشێ، لاجانگی شار بهەمەوە
هەنگاوی هاوڕێکانی کەڵانەکەمان قەرز کەم و لەگەڵ خەمدا بیانبەم
بۆ ئەو کووچانەی محاجەرەی خانووەکانیان نیهاڵی تەلیسمئامێزی
سەرەتاتکەی کێژەکان دایاندەپۆشن – تا لەوەڕێبن لە شەقڵی باڵی
خەونەکان
دەمەوێ – لە سەر شەستەی زەردەپەڕدا جانتای کەچوبار هەڵگرم
تا کناچەی ئەوارەکان لەسەر بورکانی خەفەت و چاوەڕوانیی هەنێنیشن
ئەو پیاوە بچکۆلەیە ببینم کە گشت ڕۆژێك دەبووە تابلۆیەکی جیاواز
هەتاکو زارەڕەکانی لە هەنگەکانیا گەورەبن
دەمەوێ شاری منداڵییەکەم بدزمەوە و ئەو نەینەکەی لە بسەنم – کە
خودی خەمم تیا دەدی
– بە گەانەوەیەك من بکە بە فاوستەس
چەردە خەونکی وەدی نەهاتوو شکدەبەم، بە شاعیرەکیان دەسپێرم، تا
بیانکاتە نیشتیمان و بای شیعریش تاهەتایە لە کووچە و
کەانەکانیدا هەبکات، بەڵام لەوە بەئاگابە کە داهێنان
فێنەمێنایە نێك مرۆڤ.. بەئاگابە قەڵەمەکەی قەت بە تووتن سیخناخ
نەکات، ئەگەرنا وشەکان دەبن بە دووکەڵ و سووتوویش میراتی چەکەم!
– بە ئەدیب نادر دەگەڕێم، ڕۆحی ڕووت و قووتی خەمت پێدەبەخشم
– لەم کەلستانە چی دەکەیت؟
– پاش زەمانەکی دەعەجاو – هەرماو ئادەچەکەنی
ئاوەی بەدوایدا دەگەڕێی ئەو دنیایە نییە کە وێك دووکەڵی جگەرە لە
ئاسمانکی ونبوودا ڕۆییەوە
ئاوەی بەدوایدا دەگەڕێی – لەو ئاوێنەیدا ونبوو کە بەربەرە
تازەکان درزیان تێکرد
ئاوەی بەدوایدا دەگەڕێی ئابردووە – چاوەڕێ مەکە – ئابردوو بانگت
ناکات
هەورێکی کێن لە چاوەکانتا حەشاردە
لەگەڵ با فرمێسکەکانت ئەغرکێن – لەگەڵ با ببیتە نەچیری دووری

بەدەنگیێکان.

شوبات و ئازاری2017:هەولێر

ئەدیب نادر

سەردەشت عوسمان و حوکمەانی خۆگرایی!.. تاهیرعیسا

چواردە ساڵ لەمەو بەرو لە کێش و هەوای بەهاراوی و دیمەنە دڵفڕێنەکانی کوردستان و بەن وبەرامەی پە لەگوڵ وگوڵزاری بەهارانەی پەدەشتەکانی هەولێردا، مەشکەکی پە بەهرەو دڵکی پە جۆش و خرۆش لە بووندا بە ئەبەد فەناکرا!

سەردەشت عوسمان، چ وەک لاوێک و چ وەک قوتابیێک کە تازە لەزانکۆی هەولێر لەکۆتا قۆناغی خوێندنی زانکۆدا سەرگەرم و سەرحاڵ بوو، و چاوی بەیبووە ئایینده‌یێک کە هیوای بەوە بوو بتوانێت دەورو نەقشی لە نەخشاندنی تابلۆ گشتیەکۆی کۆمەڵگای کوردستاندا بەباری ژیانەکی باشتردا هەبێت، وە جێگای ئومێدی باوک و دایک و کەس و کارو هاوڕێ وئاشناکانی بوو، بەتایبەت دایک وباوکە زەحمەکێشەکۆی کە بیست و سێ ساڵ و سات بەسات و ڕۆژ بەڕۆژ زەحمەت و مەنجیان لەپەروەردەو گەورەکردنیدا بە ئومێدی ئایینده‌یێک کە شایستەی ڕێزلێنان بێت کەشابوو.

ئاکامەکۆی لەگەڵ گۆڕی بیرو هزری ڕێزلێنان و مەعانات دەردو ئازارێک، کەسەردەشت هەر زوو لەسایەی دەسەڵاتی کوردی خەمایدا هەستی پێکردوو درکی بەو ڕاستیە کرد، کە ئەو ژیانەی ئەو لەو چوار چێوەو کۆمەڵگایەیدا تێیدا هاتەبوون، لەگەڵ خەسڵەت و تایبەتمەندی بیرو خەیاڵ و خولیاو خەونی ئەودا تەواو ناکۆکو، وە درکی بەو قۆشت و کەلێنە چینایەتیە کرد کەلەکۆمەڵگای کوردستاندا لەسایەی دەسەڵاتکی کوردی خڕاپکی پول پەرست و قازانج پەرستدا ڕۆژ بەڕۆژ لە فراوان بوونداێو نەیتوانی بەدەنگ بێت و مەعاناتکانی چ وەک گەنجێک و چ وەک تاکێک هەم لە کۆمەڵگاداو هەم لەچوار چێوەی

خزانکی هژاری دڕگیر بکەمێک گرفتی ئابووری، بەدوای چارەسەرو هژاندنی دەستاتۆ وەک لاوک بابەتکی فەنتازیا ئاسای کردە هۆنی هزرو بیرکانی بۆ ئۆوی پەیامی خۆی بەدەستات و کەمگاو هاوچینکانی لۆو ڕگایۆو بەهموان بگەینێت. بەڵام بڕڵهموان، دەستاتی خڕکی بیرتەسکی مەحافزکاری دواکەوتوو، نەیتوانی تەحەمولی بابەتکی چند دێی، (من ئاشقی کچکی بارزان) یم، بکات!؟

کە لچوار چۆی بابەتکدا وێنایکی پێ بەپستی لە واقیعیتی ژیانی خۆی و خەزان و زڕینی ئۆو کەمگایۆو وە لە هڕەمی سڕۆشدا دەستاتک دەکرد، کە ئەم چیرکی ئستا من لبارێۆو نیگڕانم و دەمۆت لبارێۆو بڕدەوامی بۆو پەیامێ بدەم کە سڕدشتی ئازیزی بۆو ڕژگارگیاندا. نیشانی هموومانی دا کە نک بە چواردە ساێ لەموبڕ، بەکو بئەمێش و بە ئایندەو بە دێان ساێی دیکەش، ماهیەت و ناسنامەو جۆوهڕی ئەم دەستاتێ چندە خەترناکەو چندەمترسیدارێ لسڕ چارنووسی یک بێکی هموو ئۆوانی کە لەم کەمگایدا، کەم تازڕ نازین لە سڕهتاپای حوکمانی ئەم دەستاتێ.

چواردە ساێ سڕدشت لۆو کەمگایدا بە ئبد لباری فیزیکیۆو بدنگ کراوێ، بەڵام سڕدشت عوسمان چ وک پەیام و هزرکانی چ وک ئۆو شۆوازی ئۆو تێدا چارنووسی بەمێ گێاند، بڕدەوامی هێۆو ئەمێ بەسدان سڕدشت لسڕهمان پەیامی بۆرانێ لبڕامبڕ دەستاتی سڕڕی خڕگڕای سڕدشت کوژدا ، جسورانێ لسڕ گکەکێدا ساڕژکی ڕز لدگرن و بانگواز بگۆی دەستاتدا ددن کئەمێ بت یان سبێی دبت باجی ئۆو تاوانێ بدن، ئگڕچی ڕوتی ۆو لڵڕژی دەستاتیان لسایی دەستاتی لەمژینی دژێ خڕکیان دستی پکردووێ، کە سیی و سێ ساێ لژڕ ناوی حوکمانی دیموکاتیدا، سڕدشتکان و سڕانکان و ستارشڕیفکان و ویدادحوسنکان و کاوگڕمیانیکان مامستا جیهانکان، لپناوی کڕکی هڕچی زیاتری سڕمایۆو پارزگاری لمانوی دەستاتی سڕڕی بنماڕیان، تیڕر دکن .

تاهیر عیسا/ ٧.٥.٢٠٢٤

رزا شوان: گیانبەخشینی دایکێک لە پەناوی منداڵکەی

چیرۆکێکی راستەقینەی گیانبەخشینی دایکێک لە کاتی بوومەلەرزەکەی ژاپۆن.

دوای ئاوەی کە بوومەلەرزەکە خامۆش بووو، کاتێک پیاوانی فریاگوزار، گەیشتنە ماڵە وێرانبووەکان، رووبان لە خانووە وێرانبووەکەی ژنێکی گەنج کرد. لە میانەی شۆڕکانەوە تەرمەکەیان بینی. بەڵام دەخی جەستەی تا رادەیەک سەیر بوو. ئۆژنەکانی دادابوون، وەک کەسکی کەنەشبار، جەستەی بە پێشەوە نوشتابووەوە. دەستەکانی وادەردەکەوتن کە شتێکیان بە باوەشەوە گرتووبێت. خانووە داووخاوەکە پشت و سەری ژنەکەیان وێران کردبوو.
بە سەختییەکی زۆرەوە، سەرەکی تیمی فریاگوزار، دەستی خستە ناو بەشایییەکی تەسکی دیوارەکەوە، تا بگات بە جەستەی ژنەکە. هیوای ئاوەی دەخواست کە ئاو ژنە لە ژیاندابێت. بەڵام جەستەی سارد و رەقبووی، پێیوت کە بە دەنیاییەوە مردووە.
سەرەکی تیمەکە و ئاوانی تری تیمەکە، ئەم ماڵیان بەجێهێشت، بە ئاوەی خانووە رووخاوەکانی تر بگەن. بە هەی هەندێک هەکارەوە، سەرەکی تیمەکە بە ناچاری گەڕایەوە بە خانووە تەبخبووەکەی ژنە گەنجە مردووەکە. جارێکی تریش ئۆژنەکانی دادان و قەڵەی لە رەگەی شەقە تەسکەکانەوە درۆژکرد، بە پشکنینی رووبەڕە بچووکەکەی ژێر تەرمەکە. لە ناکاودا، بە جێش و خرۆشەوە هاواری کرد، منداڵێکی ساوا لژێر تەرمەکە دایە.
هەموو تیمەکە پەکەوە کاریان کرد. بە وریاییەوە داروپەردووبان لەسەر و لە دەوری ژنە مردووەکە لابرد. منداڵێکی بچووکی تەمەن (۳) مانگان، کە لژێر جەستەی دایکیدا بوو، بە بەتانییەکی گوڵگوڵییەوە پێچرابوو. دیارە ژنەکە گیانبەخشینکی گەورەی داوە، بە رزگارکردنی کوڕەکەی. کاتێک کە خانووەکەی رووخاوە، ئەم دایکە وەک قەڵغان جەستەی خەی بەکارهێناوە، بە پاراستن و رزگارکردنی

کۆکەی. کە سەرکی تیمەکە کۆکە کارپێکەی هەگرت، بە ئارامییەوە نووستبوو.
دکتەرێک بە خەرایی بە پشکنینی کۆکە کارپێکە هات. دوای ئەوەی کە بەتانییەکەی لەکردەوە، مەبایلێکی لەناو بەتانییەکەدا بینی. لەسەر شاشکەیدا، نامەیەکی کورت هەبوو، دەقی نامەکە، نووسرابوو:"ئەگەر بتوانیت لە ژیاندا بمێنیتەوە، دەبێت ئەوەت لەبیربێت کە خەشتم دەوێیت".
ئەم مەبایلە لە دەستەکەوە بە دەستێکی تر دەگوازرایەوە. هەموو ئەو کەسانەی کە نامەکیان خوێندەوە:"ئەگەر بتوانیت لە ژیاندا بمێنیتەوە، دەبێت ئەوەت لەبیربێت کە خەشتم دەوێیت" بەکوە گریان. ئەمەیە خەشویستیی دایک بە منداڵەکەی.

(*) ئەم چیرۆکە راستییە، لە زمانی ئینگلیزییەوە، وەرمگێڕاوە بە کوردی.

ژاپۆن لەنێوان دوو هێرۆشی شکستی ژیۆپۆلەتیک و سەرکەوتنی تەکنەلەژیدا.. ئەحمەد هەولێری

ژاپۆن وەک تاکە کە لەکۆمەڵە دوورگە پێکهاتووە، دوای ئەوەی ئیرهیتە بوو ١٢٤هەمین ئیمپراتۆری ژاپۆن، کە لە ساڵی ١٩٢٦ تا ١٩٨٩ بە ماوەی ٦٣ ساڵ فەرمانڕەوایی ژاپۆنی کرد، لەو ماوەیەدا ژاپۆن بە قۆناغی جیاواز و هەوراز و نشێوی سیاسی و حکومەانیدا تێپەیووە و مەدڵی سیاسی جیاوازی ئەزموونکردووە.

دوای شکستی ژاپۆن لە جەنگی جیهانی دووەمدا و تەسلیم بوونی بە ئەمریکا و هاوپەیمانانی، بەرپرسانی ئەمریکا دەستووریان لە ژاپۆن هەموار کردەوە و دەستوورێکی نوێیان داشت. زۆرێک لە دەسەاتکانی ئیمپراتۆریان سنووردار کرد. هەرهیتە ایگەیاند کە دەستبەرداری ئەو بانگشەیە بووە کە وا لەکەدرانەوە کە ئیمپراتۆرکانی ژاپۆن دەسەاتی خودایییان هەیە و پیرۆزن، ئەو ایگەیاند کە مافی سەروەری چیتر گەاوتەوە بە گەلی ژاپۆن.

لە ژاپۆن ئیمپراتۆرییەتەکان تەنها دەسەڵاتی سیاسی وەاتیان بەدەستەوە نەبوو، بەڵکو وەک دەسەڵاتی خودا لەسەر زەوی جڕەک لە پیرۆزیان هەبوو، کە ببووە سەرچاوەی دەسەڵاتێکی تەتالیتاری تەخ. ئەوەش ئەگەر بوو لە بەرەوپێشچوونی کۆشی کەلتووری لە کۆمەڵگەی ژاپۆندا کە لە سایەی ئاینە جیاوازەکانی بودی و حیکمەت و دانایی ئاین و کەلتوورە جیاوازەکانییەوە، هەمیشە ئاسەکانی بەسەر پێشکەوتندا کراوەبووە.

دوای ئەوە ژاپۆن لەژێر باری ئەو دۆخە تازەیدا سەربەخۆیی ژیۆپۆلەتیکی لەدەستدا و کەوتە ژێر کاریگەری خواستەکانی ئەمریکاوە و سیاسەتی وەزارەتی دەرەوەی وەاتەکەی لەسەر پارێزکاری داشتەوە. بەڵام لەپاڵ ئەم دۆخە تراژیدیکییە ساردەدا، ژاپۆن وزەی خۆی لە ئاستی ناوخۆدا چە کردەوە و کەوتە هەوە بە بەرپاکردنی شۆشەکی تەکنەلەژی چە بە یارمەتی پێدراوە ئەمریکی و ئەوروپییەکان و ستاندارد ئەژئاوایییەکان. لەو ڕووەوە ژاپۆن توانی سەرکەوتنکی مەزن تەمار بکات و قەرەبووی ئەو لەدەستدان و شکستە ژیۆپۆلەتیک و سیاسییە بکاتەوە، و هەنووکە ببێتە یەکەک لە وەاتە تەکنەلەژیە پێشکەوتووەکان و ئابووریەکەی بە ئەندازەیەکی باش بباتە ئاستکی باڵاوە. ئەگەرچی ژاپۆن بووە کۆنیەنیەی سیاسەت و خواستەکانی ئەمریکا بەتەام لە ڕووی تەکنەلەژی و ئابووریەوە بەڵکی باش بەرەوپێش چووە کە دێشە بە داهاتوو بتوانێت لەنیەوە لە ژێر ئەو هەژموونە سیاسیەی بیانییەکان بێتەدەرەوە. لەڕەوە دەتوانین بڵین کە ئەو مەدەرنیزاسیۆن و پێشکەوتنەی ژاپۆن مەدەرنیزاسیۆنکە بە لەدایکبوونی دەرەکی (exogenous) ە.

ڕووسیا.. لە فیستیڤاڵکی نێودەوڵەتی چەندبەرهەمکی ئەدەبی و هونەری کوردی نمایش

دەکرێن.. ئا- کامەران حاجی ئیلیاس

لە مۆسکۆی پایتەخی وڵاتی روسیا لە 9/5/2024 لە فیستیڤاڵێکی نێودەوڵەتی کۆنسێرڤاتۆریای چایکۆڤسکی میواندارى لە بۆنەیەکی تایبەت دا دەکات ، بەبۆنەی سەرکەوتنی سەرکەوتنی گەلانی سۆڤیەت لە جەنگی دووەمی جیهانی بەسەر نازییەکاندا .
لە فیستیڤاڵەکەدا، گرنگی تایبەت مۆسیقای فۆلکلۆری کوردی و ئاو جەنگاوەرە کوردانە دەدرێت کە لەپاڵ گەلانی دیکەی یەکێتیی سۆڤیەتی جاران ئازایانە و خۆنەویستانە لە پێناو وڵاتەکەیان خەباتیان کردلە فیستیڤاڵەکەداچەندین چالاکیی لەسەر ئەدەبی کوردی ئەنجام دەدرێت وەکو بەاوکردنەوەی کتێب ، پێشکەش کردنی گۆرانی ڕەسەنی کوردی بەم شێوەی خوارەوە:
پێشکەشکردن و بەاوکردنەوەی پێتووکی "کتێبی یادەوەریەکان، بەشداری کورد لە سەرکەوتنی هاوبەش بەسەر نازیەکاندا ١٩٤١-١٩٤٥"، کە لەلایەن د. دانەر ئەبوبەکر سەرۆکی دامەزراوەی پەیوەندیە ڕۆشنبیری و گشتیەکانی ڕووس و کورد، وە نوێنەری کاربەدەستی نوێنەرایەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە ڕووسیای فیدراڵ ئامادە کراوە، لە نووسینی دا پشت بە ئەرشیفە کۆنەکان و بەڵگەنامە تازە دەرچووەکان و پەیامی خزم و کەس و کاری بەشداربووانی جەنگی دووەمی جیهانی بەستراوە.
هەرلە فیستیڤاڵەکەداچەندین هونراوە و شیعر بە زمانی ڕووسی و کوردی لەلایەن چەند شاعیرکەوە پێشکەش بە ئامادەبووان دەکرێت وە چەند ،لەگەڵ پارچەمۆسیقایەکی ڕووسی لە لایەن یەکێک لە مۆسیقژەنەکانی کۆنسێرڤاتۆریای چایکۆڤسکی پێشکەش دەکرێت.
لە بارەی مۆسیقای کوردیش لەو فیستیڤاڵەدا چەند پارچە مۆسیقای فۆلکلۆری کوردی و مۆژووی لە لایەن چەند مۆسیقژەنێکی دیار کە لە کوردستانەوە تەشریف دەبەنە مۆسکۆ پێشکەش دەکرێت، کە مۆلەدی و گۆرانیەکان بە ئامێری مۆسیقای کولتووری کوردی (دەف، قانوون، عود، شمشاڵ و زووڕنا) پێشکەش دەکرێن، بەشداربووان بە جۆرەکانی گۆرانی فۆلکلۆری وەک لاوك و بەستێ و حەیران ئاشنا دەبن، و دەخزێندرێنە ناو کەشوهەوای مۆسیقای ناوچە جیاوازەکانی کوردستان.
ئێندامانی گرووپی مۆسیقا پێکدێن لە هەریەك لە: زانا جەبەلی – عود، گۆرانی وتن ،میقان ئەمین – قانوون،فەرماند خەیلانی – زووڕنا،ژینا خولقی – دەف .

شایانی باسە فیستیڤاڵەکە بەسەرپەشتی دکتۆر سڤێتلانە ئاوەندی-فادای گەورە توێژەری پێمانگای توێژینەوەی ئاتناسی (زانستی ئەکادیمیای ڕووسیا) دەبێت، چەندین بەرهەمی تری گۆلانی جیهان لەم فیستیڤاڵەدا پێشکەش دەکرێن.

ئا- کامەران حاجی ئیلیاس

سروودی تەنهایی.. شیعری ستیڤان شەمزینی

من و تۆ
زۆر لە یەکتر دەچین
وەک یەک، پڕ ئازار
لە باخە خەمۆشیەکەیدا دەمانڕژێ
وەک یەک
دڵپڕیی بە گرانی دەمانچەێت
وەک یەک
بەڵای ئاوێنەکاندا تەدەپەڕین
خەمان دەبینین
لە باوشی سەفەردا
وەک یەک هەنگاو دەنێین
لە دڵزەخی ئاوارییدا
یەکتر دەبینینەوە

من و تەنهایی
بە یەک سک لە دایکبووین
دوو برای جمکین شەوان پێکەوە
پێتە دەدەین
بەسەر ئەستێرە خەوتووەکاندا
هەر پێکەوە وشکان کەدەکەینەوە
ڕەمانکی جەرگسووتاوی

پ دنووسینەوە
دەستی یەکتریشمان گرتبوو
کاتێک عەشقێک
سەری شیعری سپی کردین

سەرم بووە
بە گوڵستانێکی قەرەباغ
پ پڕ لە پێنووسی دەنجاو
پ پڕ لە خەندەی تەراو لە لەو
پ پڕ لە نیگای مەلەتکە
پ پڕ لە بارانی خەکوژ
پ پڕ لە ئومێد بە ئایندە
پ پێشە لە ئێستای خەم

شیعرەکانم
بەنی تەیان لێدە
دووریم
بەنی نزیکبوونەوەتی لێدە
ماچەکانم
بەنی لێوی تەیان لێدە
موچەکەکانم
بەنی لێشی تەیان لێدە
دەستەکانم
بەنی پرچی تەیان لێدە
نیگاکانم
بەنی چاوی تەیان لێدە
جانتاکەم
بەنی بیرەوەرییەکانی تەی لێدە
لە هەموو ئەمانە گرنگتر
خەیاڵەکانی تەن
بەنی عەتری ئەوینی منیان لێدە

عاشقەکان نامرن بەکو تەنهان

شاعیرێ مردووەکان لەناو گۆڕدا نین
بەڵکو لەناو دیوانەکاندا دەژین
مەستەکان لەناو پووچیدا نین
لە ناو جیهانی راستەقینەدان
قەشەکان نوێنەری خودا نین
ئیبلیس بە شەواری خستوون
من لەناو ئەم دنیا پووچەدا بوونم نییە
لە دەی ژنەکدا نیشتەجێم

لەگەڵ ئاوێشدا.. شیعری نەوزاد بەندی

هەر چەن هەشتا نەمبینیوی ،
بەڵام بەردەوام
بە تەیبەت پەوە دیارە ..
ئەمە دەر ،
بەکەسیەک ووم تە ئەکا ،
ئەو هەموو خەڵکە ناتوانن ،
بەم پەبکەنەوە تاوە ..
سەفەر ئەکەم ،
هەموو جێگاکان بەتاڵن ،
لە ووم نایە سەیری
شەفەرکە بکەم ،
تارمایی تە ، جار جار دێت و
لە لام دائەنیشە تاوە ..

ساتەکی ئارام ووم تەکا ،
هەست ئەکەم شوێنەکی چۆڵە ..
شوێنی تەیە ..
بە لای باخچەیەکا ئەمم ،

لەم ئەبی بە دیوارێک و
چی گوڵ بە ڕەنگ و بەیە ..

کە ئەمە ناو جگاوە ،
هەست ئەکەم هەنگاوە هەبوو ،
لە یادم چووە ، نەناوە ..
وەک دیوارێ ،
خۆ و چاوم لەک دائەبڕی ..
بۆ شەوێ دەمە بەردەرگا
ئەمبەکو
بۆ کەسانەدا تێپەڕی ..

کراسەکەم ئوتوو ئەکەم ،
ئەمبە کێ ؟
مەکینەی ڕیش تاشین ئەڵێ :
بۆ بۆ سوود ئەمخەیتە کار ؟
شوشەی عەترەکێ پێم ئەڵێ :
بۆ بۆ ناحەق خۆنم بژێ ..؟!

لە سەرەتای شیعرەکا ،
پێکم ئەکەوێ ..
سەد بیانوو ئەدەزمەوێ ،
تا نەیننووسم ..
پەنجەرەکەم چرکەیەکی لە هەئەستێ و
زوو هەئەستم ..
ئەمبە ڕەنگێ
ئەو بێ دەنگێ گەلاسکی
تێ گرتبێ ..

هەندێ جاریش بێزار ئەبم ،
ئەمبە لەو شارێ بچووکێ
چەن تاکو ئەستا نەمدیوە ؟
ڕەنگێ دەمە بێ مردبێ